

Mot til å se, trygghet til å handle

For å hjelpe de barna som blir utsatt for vold eller seksuelle overgrep hjemme, må vi tørre å bry oss.

Barn som utsettes for omsorgssvikt frykter konsekvensene ved å fortelle om sine opplevelser, fortalte barnevernspedagog Reidun Dybsland.

Tannhelsestjenesten har en viktig rolle i arbeidet med å avdekke omsorgssvikt, slo barnevernspedagog Reidun Dybsland fast under foredraget Fra bekymring til handling – den vanskelige samtalen. I det sterke lyset fra tannlegelampen trer blåmerker og skader tydelig frem, i tillegg til at også dårlig tannstatus kan være en indikasjon på at noe er galt. Over 80 prosent av norske tannleger har ved en eller flere anledninger oppdaget omsorgssvikt hos barn.

I sitt foredrag trakk Dybsland frem tannhelsestjenesten som et eksempel til etterfølgelse når det gjelder å ha gode meldingsrutiner ved mistanke om at et barn ikke har det bra hjemme.

Viktig å melde fra

Det stedet som skal være trygt, er farlig. De som skal beskytte og trøste, er de som forbryter seg. Alle vet at mishand-

ling og seksuelle overgrep skjer. Men hvorfor er det så vanskelig for voksne å møte de signalene barna gir oss? Til tross for at alle offentlige instanser har meldeplikt ved mistanke om at noe er galt, går det ofte alt for lang tid før noen tar affære.

I følge Dybsland håper vi på at noen andre har oppdaget hva som foregår. Naboen tror at læreren har meldt fra og vice versa. Vi har også en tendens til å fortolke tegn hos barn innenfor rammen av det som er kulturelt akseptert, og er engstelige for å ta feil. Hvordan vil foreldrene reagere? Vil vi komme i vanskeligheter? Siden det ikke er barnet som utgjør en trussel mot oss, men foreldrene, velger vi ofte minste motstands vei.

Tar sjelden initiativ selv

Omsorgssvikt kan gi seg utslag i for eksempel voldelig eller veldig seksualisert atferd. Barn som har det vanskelig, sender opp prøveballonger i håp om at det finnes noen voksne der ute som kan hjelpe dem. De kan avdekke det som foregår ved assosiasjoner som fører til en forsnakkelse, men det er sjelden de tar initiativ til å fortelle noe konkret selv. Barn er bærere av de samme tabuene som voksne, og føler skyld og skam. Barnet frykter at du ikke lenger vil like det hvis du får vite hva det har vært med på.

Frykter fremtiden

Hovedgrunnen til at barn så sjelden forteller, er likevel at de er livredde for konsekvensene. Hva vil skje med dem hvis de avslører det som skjer hjemme? Hva skjer med familien? Ofte er de truet til taushet, eller overgriperen gir barnet skylden for overgrepene.

Hvis du som tannlege har mistanke om at du har en liten pasient med store problemer, kan du begynne å nøste ved å spørre på denne måten:

– Noen av de barna som kommer hit til meg, har opplevd ting de ikke kan snakke om. De er så redde for hva som kan skje hvis de forteller det til noen. Jeg lurer på om det kanskje er slik for deg også? Er det noe du ikke kan fortelle om fordi du er redd for hva som kan skje?

Bekrefter barnet dette, kan du fortsette:

– Hva er det verste som kan skje hvis du forteller om det som har skjedd?

Ved å avdekke hvilke konsekvenser barnet er redd for, blir det enklere å danne seg et bilde av hva som er galt. Gi barnet en anledning til å fortelle, og ikke still ledende spørsmål. Det er den voksne som må ta initiativet, og kanskje må du prøve flere ganger før du får et svar.

Meld fra!

Når omsorgssvikt avdekkes, leder det alltid til en krise. Ta aldri saken opp med foreldrene – det kan sette barnet i større fare. Meld fra til barnevernet som har kompetanse til å ta hånd om barnet og takle det som skal skje videre.

Tekst og foto: Tone Elise Eng Galåen